

MAŽOSIOS LIETUVOS ETNOGRAFINIO REGIONO ISTORINIŲ IR ESAMŲ HERBŲ APŽVALGA

Mažoji Lietuva, tiksliau reikėtų vadinti Prūsų Lietuva (vok. *Preussisch Litauen*), yra istorinis-etnografinis Prūsijos regionas, apėmęs šiaurės rytines Prūsijos kunigaikštystės, o vėliau ir karalystės provincijos dalis, kuriame, jo kaimiškuose rajonuose, gausiai gyveno lietuviškai kalbantys gyventojai.

Šis etnosas po 1709–1711 m. didžiojo maro, kai ši teritorija labai nukentėjo nuo epidemijos, buvo gausiai papildytas religinius persekiojimus Europoje patyrusiais Austrijos, atskirų Vokietijos žemių, Olandijos, Škotijos religiniais pabėgėliais bei ekonominiais Šveicarijos migrantais, į kuriuos ypač palankiai žvelgė 1613 m. iš liuteronų tikėjimo į reformatų¹ konvertavusi Prūsijos valdančioji dinastija.

Šiaurinė ir rytinė Prūsų Lietuvos riba sutapo su 1422 m. Melno sutartimi nustatyta valstybine siena, kuri nekito iki 1919 m., kai pagal Versalio taikos sutartį Klaipėdos kraštas² buvo atskirtas nuo Vokietijos. 1525 m. Kryžiuočių ordinui tapus sekularia kunigaikštyste, ši teritorija tapo leno teisėmis politiškai susieta su Abiejų Tautų Respublika, o 1701 m. ji įėjo į Prūsijos karalystės sudėtį. 1871 m. Prūsų Lietuva, kartu su visa Prūsija, tapo Vokietijos imperijos dalimi.

Ši teritorija po Kryžiuočių ordino susikūrimo niekada nebuvo tiesioginiame Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pavaldume. Tik po 1923 m. jos dalis, esanti į šiaurę nuo Nemuno upės, autonomijos teisėmis tapo pavaldi Lietuvos respublikai iki 1939 m.

Nacistinei Vokietijai pralaimėjus Antrąjį pasaulinį karą, nuo 1945 m. buvusią Prūsų Lietuvos teritoriją pasidalijo Sovietų Sąjunga ir jos satelitė – Lenkijos liaudies respublika. Šiandien ši teritorija priklauso trims valstybėms, iš kurių dvi – Lietuva ir Lenkija yra ES narės. Didžioji buvusios Prūsų Lietuvos teritorijos dalis priklauso Rusijos Federacijos Kaliningrado sričiai, ženkliai mažesnė ir nuo XVIII a. pr. lingvistiškai polonizuota pietrytinė krašto dalis (Geldapės apylinkės) priklauso Lenkijai, o šiaurinė (esanti dešiniajame Nemuno upės krante) dalis, t. y. Klaipėdos kraštas, – Lietuvos Respublikai.

Etninės tradicijos paplitimo ribos buvo nustatytos pagal 2003 m. Etninės kultūros globos tarybos patvirtintas rekomendacijas. Mažajai (Prūsų) Lietuvai šiaudien priklauso Klaipėdos miestas, Neringos ir Pagėgių savivaldybės, Šilutės rajono (Šilutės, Rusnės, Kintų, Saugų, Juknaičių, Usėnų), Tauragės rajono (Lauksargių), Jurbarko rajono (Smalininkų ir Viešvilės), Klaipėdos rajono (Dovilų, Kretingalės, Priekulės, Sendvario, Dauparų-Kvietinių, Agluonėnų) seniūnijos. Kita Mažosios (Prūsų) Lietuvos dalis (Karaliaučiaus kraštas) šiuo metu priklauso Rusijai ir Lenkijai.

Atsižvelgiant į išvardintas aplinkybes, heraldinė analizė bus atlikta tik tų teritorijų, kurios šiaudien priklauso Lietuvos Respublikai. Tai buvusios Prūsų Lietuvos teritorija, esanti į šiaurę nuo Nemuno upės ir priklausanti Lietuvos Respublikai. Atsižvelgiant į tai, kad dalis esamų teritorijų įvairiais laikotarpiais buvo skirtingų administracinių centrų, kurie šiaudien yra kitų valstybių teritorijose, jurisdikcijoje, šiame tyrime bus pateikiami ir kai kurie tų teritorijų istorinių herbų aprašymai.

Lietuvos etnografiniai regionai (Schema Nr. 1.)

¹ Evangelikai reformatai – Jono Kalvino mokymo sekėjai, dar vadinami kalvinistais, greta liuteronybės buvo kita reformacijos metu susiformavusi religinė protestantizmo kryptis, kurią valdančioji Prūsijos šeima pasirinko siekdama galutinai įtvirtinti Reformacijos idėjas tarp Prūsijos elito.

² Atskyrus Klaipėdos kraštą nuo Prūsijos, politinėje Lietuvos leksikoje minimas ir Mažosios Lietuvos terminas, kuris atsirado grynai politiniais, bet ne etniniais ar kalbiniais sumetimais.

BENDRIEJI HERALDIKOS PRINCIPAI

Heraldinės spalvos vadinamos *tinktūromis*. Skirstomos į *metalus* ir *spalvas (emalius)*. Klasikinėje heraldikoje naudojamos septynios tinktūros: du metalai ir penkios spalvos.

Pradžioje buvo naudojamos tik keturios tinktūros – raudona, mėlyna, juoda ir balta, bet vėliau jas papildė žalia, geltona ir purpurinė. Geltona ir balta tinktūros pirmiausiai buvo naudojamos kaip nepriklausomos, bet vėliau jos pradėtos naudoti kaip metalų pakaitalas.

Nedidelis tinktūrų kiekis heraldikoje atsirado dėl praktinių sumetimų. Herbas iš seno buvo kartu ir atpažinimo ženklas, kuris turėjo gerai matytis iš tolo, ypač kovos lauke. Jo spalvingumas ir piešinys turėjo būti išraiškingas ir kontrastingas.

Nuo seno buvo laikomasi specialios tinktūrų derinimo tvarkos – spalva dengiama ant metalo arba metalas dengiamas ant spalvos.

Išlyga taisyklėje laikoma, kai kokia nors figūros detalė, jei ji kitos spalvos nei kūno (pvz., erelio snapas, žirgo papuošimas ir pan.), patenka ant skydo lauko.

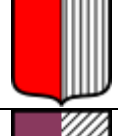
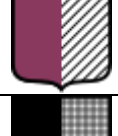

Išlyga laikoma ir tada, kai skydo lauke atsiranda figūra arba figūra dengia kitą figūrą. Tai vadinama tinktūrų *persiklojimu* ir *kaimynyste*.

Norint pavaizduoti tinktūras juodai baltoje graviūrų spaudoje, XVII a. italų heroldas *Silivestras Petrus-Sanktus* pasiūlė sistemą, kuri vadinama šafiravimu. Kiekviena spalva turėjo savo specialų ir nepakartojamą kodą, sudarytą iš įvairiais rakursais komponuojamų linijų ar štrichų.

Kaip tinktūros (britų) heraldikoje naudojami ir kailiai – šermuonėlio ir voverės. Pastarieji gali būti pateikiami tiek šalia spalvos, tiek ir šalia metalo. Lietuvos ir Prūsijos heraldikoje jie nenaudojami (išskyrus, kai atvykę į kraštą asmenys įgyja teisę ir šiame krašte naudoti savo giminės herbą).

Heraldikoje dešinė ir kairė nusakoma žiūrint iš skydo pusės, o ne iš žiūrovo, todėl iš žiūrovo esanti dešinė heraldiškai laikoma kaire puse ir atvirkščiai.

PAGRINDINĖS HERALDINĖS SPALVOS METALAI IR EMALIAI

Tinktūra	Heraldinis pavadinimas	Spalva ir nespaltotas žymėjimas	Šafiravimas	Reikšmė
METALAI				
Auksas	Or		Rastras iš taškų	Tikėjimas, pastovumas, protingumas, šlovė, tobulumas
Sidabras	Argent		Tuščias laukas	Tyrumas, tiesa, nekaltumas, išmintis
PAGRINDINĖS SPALVOS (EMALIAI)				
Mėlyna	Azure		Horizontalios linijos	Skaidrumas, lojalumas, ištikimybė
Raudona	Gules		Vertikalios linijos	Kilniadvasiškumas, dvasios stiprybė, kovingumas
Purpurinė	Purpure		Linijos iš kairės viršaus į dešinę apačią	Saikingumas
Juoda	Sable		Susikertančios vertikalios ir	Apdairumas, išmintis, pastovumas, griežtumas

			horizontalios linijos	
Žalia	Angl. k. Vert, pranc. k. Sinople		Linijos iš dešinės viršaus į kairę apačią	Meilė, draugystė, džiaugsmas, gausa, sveikata

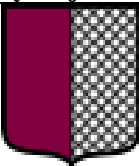

Vakarų Europos (daugiausia Anglijos) heraldikoje yra ir keletas gan retai sutinkamų tinktūrų, kurios buvo pradėtos naudoti apie 1600 m. – Tenne, Murrey, Bleu celeste ir Sanguine.

Dar rečiau pasitaikančios arba naujosios spalvos – Orange, Cendrée, Carnation.

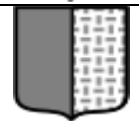

Šios tinktūros nepriklauso metalams, emaliams ar kailiams ir klasifikuojamos kaip atspalviai ar natūralios spalvos.

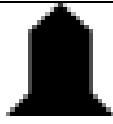
Kai kalbama apie tokių spalvų heraldines figūras, naudojamas natūralios spalvos terminas. Klasikinėje heraldikoje vengiama naudoti šias tinktūras ir stengiamasi naudoti pagrindines. Herbo aprašymuose tinktūra turi tikslų savo pavadinimą, nepriklausomai nuo spalvos atspalvio. Heraldikoje neaprašome apie atspalvius, nes sutarta, jog juos sunku reglamentuoti.

PAPILDOMOS SPALVOS – BEICAI

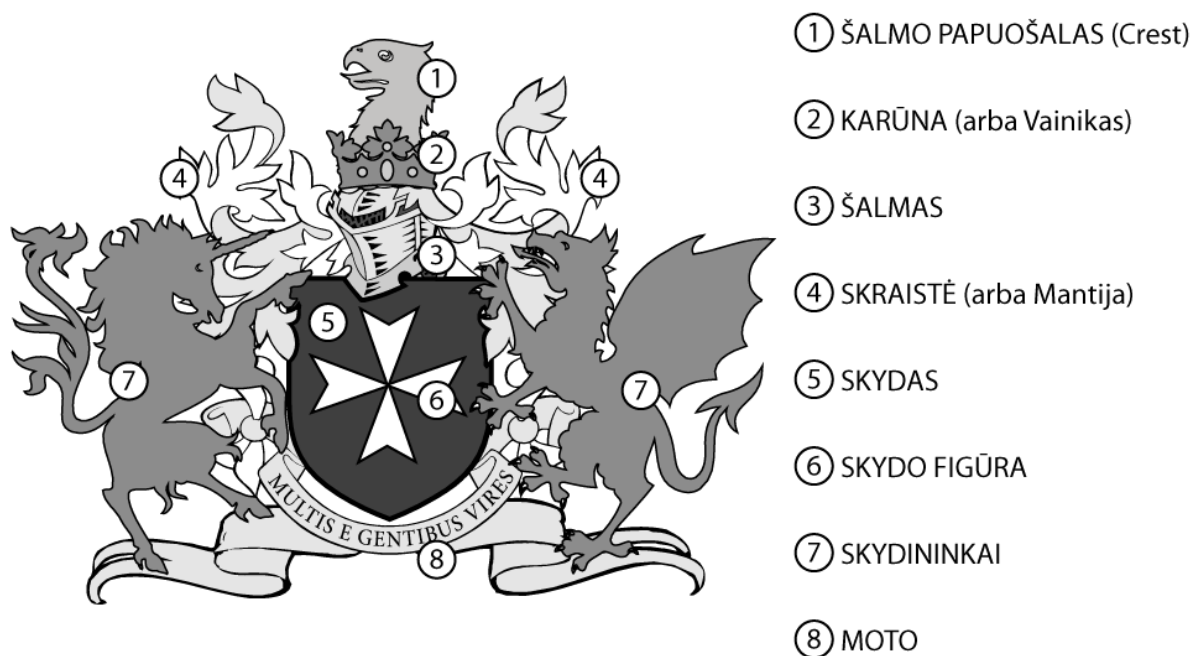
Beicai	Heraldinis pavadinimas	Spalva ir nespaltotas žymėjimas	Šafiravimas	Reikšmė
Raudonai purpurinė. Spalva tarp raudonos (<i>Gules</i>) ir purpurinės (<i>Purpure</i>)	Murrey		Susikerta linijos, einančios iš dešinės viršaus į kairę apačią su iš kairės viršaus į dešinę apačią einančiomis linijomis	NĖRA
Tamsiai raudonos plytos	Sanguine		Horizontalios linijos susikerta su iš dešinės viršaus į kairę apačią einančiomis linijomis	NĖRA
Rausvai ruda	Tenné		Vertikalios linijos susikerta su iš dešinės viršaus į kairę apačią einančiomis linijomis	NĖRA
Žydra	Bleu celeste		Horizontalios linijos sudarytos iš taško, linijos, taško, linijos	NĖRA

PAPILDOMOS SPALVOS

Spalva	Heraldinis pavadinimas	Spalva ir nespaltotas žymėjimas	Šafiravimas	Reikšmė
Oranžinė	Orange		Vertikalios punktyrinės linijos	NĖRA
Pelenų spalva (<i>Tamsiai pilka</i>)	Cendrée.		Vertikalios ir horizontalios susipinančios linijos	NĖRA
Rausva, žmogaus odos	Carnation		Nėra	

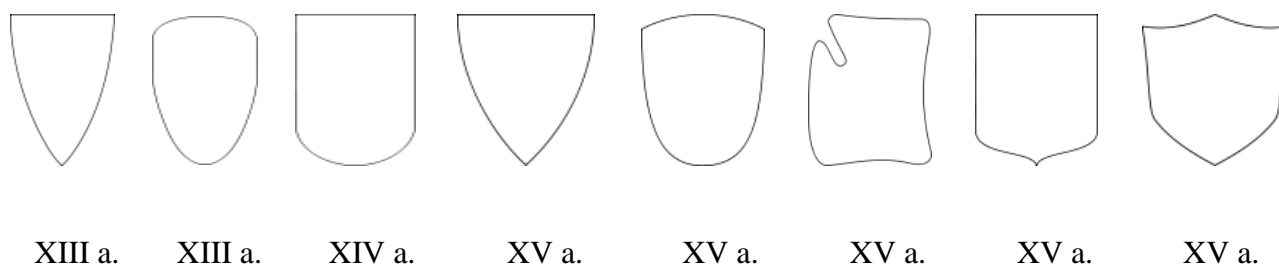
KAILIAI				
Kailiai	Heraldinis pavadinimas	Spalva ir nespaltotas žymėjimas	Šafiravimas	Reikšmė
Šermuonėlis	Hermine			NĖRA
Voverė	Vair			NĖRA

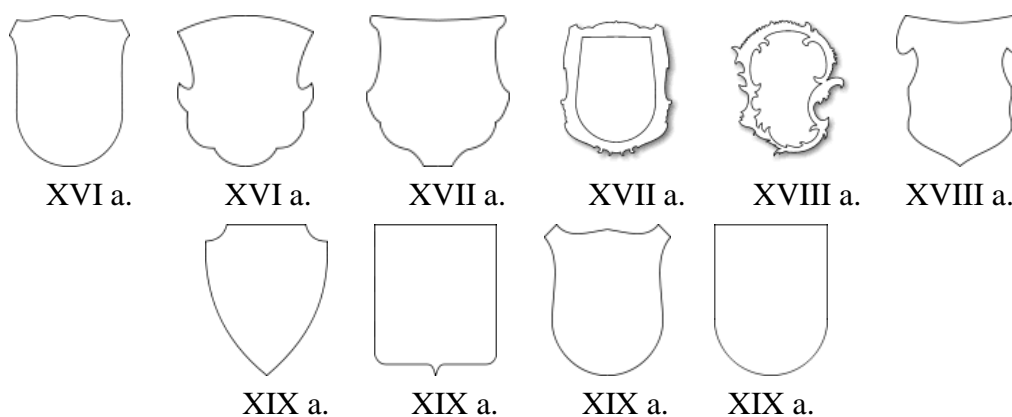
KLASIKINIO HERBO STRUKTŪRA

Pateikta klasikinio herbo struktūra gali būti aktuali kuriant regiono herbą, tačiau vietovių herbams ji nėra aktuali. Šalmo papuošalas, karūna, šalmas, skraistė, skydininkai ir devizas (Moto) nėra būdingi vietovių, miestų ar gyvenviečių herbams. Šioje darbo teorinėje dalyje susikoncentruosime tik ties skydo ir skydo figūros klausimais.

Heraldikoje skydo forma kito, priklausomai nuo skydo panaudojimo karyboje reikalavimų bei meninių ir architektūrinių stilių kaitos padiktuotų mados tendencijų.

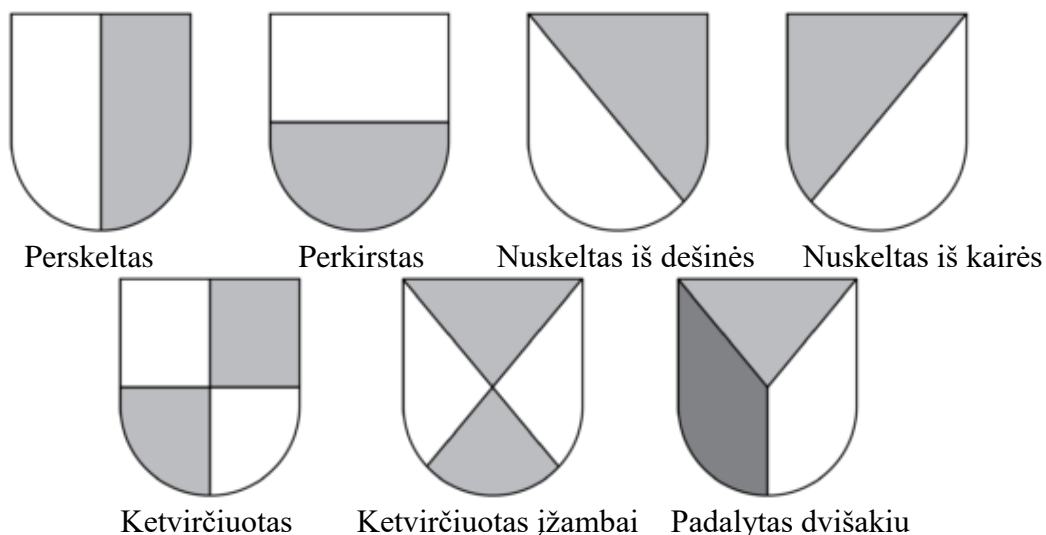

Šiuo metu apsisota prie XIX a. susiformavusios klasikinės skydo formos, kurią sudaro stačiakampis su švelniai užapvalinta apačia. Tokia skydo forma nuo 1989 m. yra naudojama Lietuvos miestų, miestelių, regionų bei valstybės ir jos institucijų heraldikoje. Heraldinėje literatūroje ji dar vadinama ispaniška skydo forma.

Ispaniška skydo forma

PAGRINDINIAI SKYDO DALIJIMO BŪDAI

Skydo paviršius vadinamas lauku, jo spalva aprašoma (blazonuojama³) pirmiausia. Kuo mažiau herbo skydas turi elementų, tuo heraldikoje laikomas geresniu. Paprasčiausias ir geriausias yra vientisos spalvos skydas. Herbų kūrimo pradžioje taip ir buvo, tačiau jų kiekiui didėjant teko skydo lauką dalyti į atskirus laukus.

Paprasčiausias būdas sukurti herbą – skydo padalijimas, vienam laukui priskiriant metalo spalvą, kitam – emalio. Aprašant padalintą į laukus herbą naudojamas žodis *padalintas* ar *padalijimo būdo aprašymas*. Pavyzdžiui: Šilutės herbas – perskeltas į du laukus.

³ Lietuviškoje heraldikos terminologijoje šio termino atitikmens nėra, todėl vartojamas gana gremėždiškas terminas **Herbo heraldinis aprašas**.

HEROLDINĖS FIGŪROS

Šios figūros atsiranda dalijant skydą taisyklingomis linijomis į skirtingų spalvų laukus. Dalijant skydą dažnai naudojamos ne tik tiesios linijos, bet ir dantytos, banguotos ir kitos. Tokios linijos turi ir reikšmę. Banguota linija dažnai reiškia vandenį, eglutės formos – mišką. Tokių linijų, sudarančių heroldines figūras, yra pakankamai daug. Lietuvoje, kaip ir Prūsijoje, buvo naudojamos kelios garbingosios figūros, dažnai sujungtos su mobiliosiomis figūromis. Labiausiai paplitusios: skydo galva, papėdė, juosta, stulpas, kaspinas.

Grupė skirstoma į:

- garbingosios heroldines figūras;
- paprastosios heroldines figūras.

GARBINGOSIOS HEROLDINĖS FIGŪROS

Stulpas

Juosta

Dešinysis kaspinas

Kairysis kaspinas

Kryžius

Ižambusis kryžius

PAPRASTOSIOS HEROLDINĖS FIGŪROS

Galva

Papėdė

Priekinis (dešinysis) šonas

Galinis (kairysis) šonas

Bordiūras

Gegnė

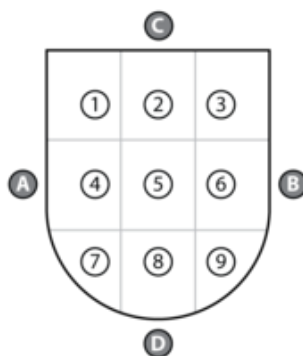

Pleištas

Spindulys

SKYDO PUSĖS IR LAUKAI

Jeigu padalintume skydą į devynis laukus (3:3:3:) ir juos sunumeruotumėme, tai garbingiausias laukas būtų pirmas, mažiausiai reikšmingas – devintas. Tai žinotina norint sudaryti jungtinį herbą, kad visi laukai jame užimtų deramą vietą pagal rangą ar svarbą. Kiekvienas laukas turi savo pavadinimą:

- 1 – Skydo galvos dešinė;
- 2 – Skydo galva;
- 3 – Skydo galvos kairė;
- 4 – Skydo širdies dešinė;
- 5 – Skydo širdis;
- 6 – Skydo širdies kairė;
- 7 – Skydo papėdės dešinė;
- 8 – Skydo papėdė;
- 9 – Skydo papėdės kairė;
- A – Skydo dešinė, B – Skydo kairė, C – Skydo galva, D – Skydo papėdė.

MOBILIOSIOS FIGŪROS

Mobiliosios figūros – nuo heroldinių skiriasi išvaizda, jų vieta herbo skyde nėra apibrėžta, jomis gali būti viskas, ką sukūrė gamta, žmogus, fantazija.

Dažniausiai iš gamtos kūrinų sutinkami žvėrys, paukščiai, augalai, dangaus kūnai, fantastinės būtybės; iš žmogaus reikmenų – karybos reikmenys. Miestų heraldikoje dažnai vaizduojami šventieji (miesto patronai), gynybinė architektūra (miestai tvirtovės), laivai (uostai) ar kulto pastatai. Amatininkų cechų herbuose paprastai pateikiami jiems specifiniai įrankiai ar gaminiai.

Herbuose vaizduojamos mobiliosios figūros dažniausiai būna kitų spalvų, nei yra gyvenime. Spalva norima pabrėžti tam tikras savybes, kurios yra būdingos herbo nešiotojui. Norint akcentuoti tam tikras savybes gali būti neproporcingai išdidintos tam tikros mobiliųjų figūrų detalės (pvz., Žemaitijos regiono herbe – neproporcingai dideli lokio nagai, o tai reiškia, kad herbe pavaizduotas lokys yra ginkluotas.)

MOBILIŪJŲ FIGŪRŲ KLASIFIKACIJA

GYVŪNAI		
Fantastinės būtybės	Drakonas (siautėjantis)	
	Vienaragis	

Plėšrūs gyvūnai	Liūtas (šėlstantis)	
Plėšrūs paukščiai	Erelis (demonstruojantis pakeltus sparnus)	
Žvėrys	Briedis	
	Lapė (tupinti)	
Gyvuliai	Avinas (žingsniuojantis)	
Paukščiai	Gandras (budintis)	
	Gulbė (demonstruojanti nuleistus sparnus)	
Vabzdžiai	Drugelis	
AUGMENIJA		
Žiedai	Rožė	
	Lelija	
Lapai	Palmės	
Medžiai	Liepa (auganti)	
	Sidabrinė (išrauta) liepa	

NEGYVOJI GAMTA		
Dangaus kūnai	Saulė	
	Žvaigždė	
Žemės kūnai	Kalnai	
ŽMOGUS		
Žmonės	Henrikas liūtaširdis	
Mistinės būtybės	Kentauras	
Kūno dalys	Triskelionas	
DAIKTAI		
Valdžios atributai	Karališkasis obuolys	
Karybos priemonės	Sukryžiuoti kalavijai	
Amatininkų įrankiai	Dalgiai	
Apyvokos daiktai	Ratas	
ARCHITEKTŪRINIAI ELEMENTAI		
Bokštas	Bokštas	
Vartai	Vartai	

Lietuvos bei Prūsijos heraldikoje pakankamai retai sutinkamos fantastinės būtybės, pramanyti daiktai ar gyviai. Dažniau aptinkami šventųjų atvaizdai, gyvūnai, augalai.

Lietuvos miestų ir miestelių herbuose labiausiai paplito paprastosios arba neheroldinės figūros. Tas pats pasakytina ir apie Prūsiją. Neheroldinėmis figūromis yra viskas, ką sukūrė gamta, civilizacija ir žmonių fantazija. Mėgstamiausi iš gamtos motyvų yra žvėrys, o iš žmogaus – karybos priemonės.

Lietuvos herbuose nėra daug pramanytų figūrų, tačiau čia yra gausu šventųjų, yra vieneragių, grifų, drakonų. Tuo tarpu Prūsijos heraldikoje tokių motyvų nėra daug. Visu pirma tai lėmė ir religinė takoskyra, kai 1525 m. Prūsijoje įsigalėjo protestantizmas, kuris užbaigė katalikų bažnyčios riterių ordino egzistenciją ir suponavo naujų tradicijų, tarp jų ir heraldikoje, atsiradimą.

Herbuose esantys gyvūnai arba žmonės, net daiktai, kurie turi judėjimo kryptį, dažniausiai vaizduojami žiūrintys į dešinę pusę (žvelgiant nuo žiūrovo į kairę). Ši kryptis yra atsiradusi dėl skydo vietos. Tiek raitelis, tiek ir pėstininkas artėdamas link priešo laikė skydą ant kairiojo peties, o kovos sąlygomis – ant kairės rankos. Visos skyduose vaizduojamos figūros drąsiai žvelgė į priekį. Tokia padėtis buvo laikoma garbinga. Jei karys turnyro ar realių kautynių metu pabėgdavo iš kautynių lauko, tai jo herbo figūros judėjimo kryptis galėjo būti pakeista, tai buvo laikoma gėdos ženklu. Toks herbas viduramžiais buvo savotiška gėda ir moraline bausme, todėl ir heraldikoje susiformavo taisyklė, pagal kurią visos figūros žvelgė heraldiškai tik į dešinę pusę, o tos, kurios buvo veidu (anfas) atgręžtos į žvelgiantį skydo pusėn žiūrovą, buvo laikomos kaip apsaugos ženklas ir vadinamos saugančiomis arba sergėjančiomis. Gausėjant heraldinių nominantų skaičiui (turinčių teisę nešioti herbą), heraldinėje tradicijoje atsirado to paties gyvūno skirtingos pozos, kurios jau reiškė, kad taip vaizduojamas gyvūnas yra atskiras herbas. Taip atsirado piestu stovintys gyvūnai, kurie buvo vadinami puolančiais, arba net stovintys piestu ant vienos kojos, kurie buvo praminti kovojančiais.

REIKALAVIMAI HERBAMS

Herbas, nesvarbu koks, turėjo būti aiškus ir lakoniškas, todėl jame turėjo būti kiek galima mažiau figūrų. Jei vaizduojama daug ar sudėtingų figūrų, jas sunku įsiminti, tačiau jei nesudėtinga figūra atsikartoja net kelis kartus, ji heraldikoje toleruojama (pvz., lelijos simbolis). Heraldinės figūros dažniausiai vaizduojamos kitų spalvų nei yra gyvenime. Kaip taisyklė, jos būna vienspalvės, išskyrus tai, kai jos yra vaizduojamos ginkluotomis (dideli nagai ar dantys).

Heraldikoje ypač didelę reikšmę turi spalvos. Ankstyvojoje heraldikoje aptinkame daug herbų be aiškių figūrų, tačiau visada jie turėjo bent dvi spalvas. Paprastai klasikinėje heraldikoje stengiamasi komponuoti vieną metalą ir vieną emalį, tik vėliau, kai heraldikoje įsivyravo tam tikra eklektika, XVII–XVIII a., buvo pradėti naudoti dar ir beicai. Kiekvienas metalas ir emalis turi savo spalvoje koduotą prasmę ir simbolizuoja tam tikrą dorybę, todėl jų parinkimas nėra atsitiktinis ir nėra parenkamas tik estetiniu principu. Klasikinė heraldika draudė naudoti tame pačiame herbe du metalus arba du emalius. Taigi, jei skydo laukas yra raudonas, ant jo negalima vaizduoti mėlyną, juodą, žalią figūrą, o galima – tik metalus, geltoną – auksą arba baltą – sidabrą.

Kuriant herbą jame vaizduojamas simbolis nėra atsitiktinis arba tiesiog patikęs daiktas ar gyvūnas, kuris įkomponuojamas į tam tikrą spalvinę kompoziciją. Visais laikais herbas privalėjo pabrėžti išskirtinę giminės ar asmens savybę, perduoti ypatingą žinią apie atliktą žygdarbį, kuris buvo būdingas tik jo (herbo) nešiotojui. Jokios ateities projekcijos ar ketinami siekiniai heraldikoje nebuvo vaizduojami, kaip nebuvo vaizduojami ir neatlikti žygdarbiai. Nepaisant savo, kaip abstrahuoto simbolio reikšmės, herbas privalėjo tiesiogiai ir aiškiai byloti apie jo turėtoją. Jis privalėjo pabrėžti jo svarbiausią savybę, išskirtinumą, kuris jį darė nepakartojamu ir vieninteliu.

HERBO APRAŠYMAS (BLAZONAVIMAS)

Norint teisingai aprašyti (blazonuoti) herbą, reikia žinoti tam tikras herbo sudėtinės dalis bei svarbiausius terminus, laikytis heraldinio nuoseklumo, pradžioje minint pagrindinius herbo elementus ir jų savybes, palaipsniui pereinant prie mažiau reikšmingų.

Herbo elementai (skliausteliuose – jų savybės) pagal svarbą:

1. Herbo skydas (lauko (-ų) spalva)
2. Skydo dalinimas (dalijimo būdas, spalvos)

3. Heroldinės figūros (figūra, spalva)
4. Mobiliosios figūros (figūros apibūdinimas, spalva)
5. Šalmas (tipas, metalas)
6. Antšalmis (kas vaizduojama)
7. Karūna (metalas, tipas: karališka, kunigaikščio, grafo ir pan.)
8. Šalmo papuošalas (kokios spalvos, kas vaizduojama)
9. Mantija (tipas)
10. Skydininkas (-ai)
11. Devizas (moto)

PRŪSIJOS VALSTYBINĖ HERALDIKA

Rytprūsiai

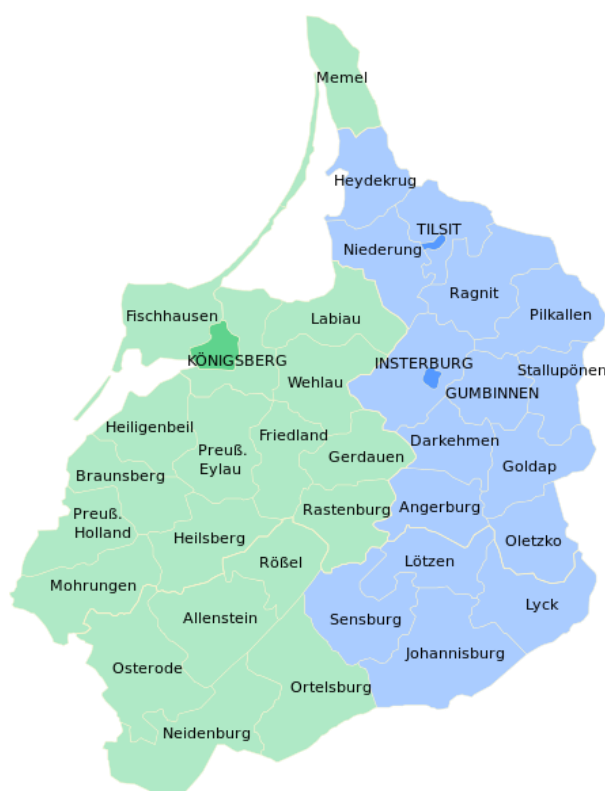

Iliustr. Nr. 1.

Herbo aprašymas: sidabriniam skydo lauke juodas, kylantis Šventosios Romos imperijos, vokiečių tautos, erelis su auksu armuotais (sustiprintais) sparnais, auksiniu snapu ir auksiniais nagais.

Komentaras: tradiciškai šis herbas tapatinamas su Vokietijos imperija, tačiau tai gerokai senesnis ir pirmiausia su Šventąja Romos imperija siejamas simbolis, kuris krikščionybės plėtros į rytų Europą metu buvo paimtas už pagrindą Kryžiuočių ordino.

Priklausomai nuo krašto istorinio laikotarpio herbas turėjo įvairių papildomų elementų, tačiau esminis jo elementas – erelis visada išliko toks, koks jis vaizduojamas (iliustr. Nr.1.).

1905 m. administracinis Prūsijos suskirstymas (schema Nr. 2)

1905 m. administracinio Prūsijos suskirstymo schemoje galima matyti, kad į esamą interesų zoną, be administracinių Klaipėdos ir Šilutės teritorijų, pakliūva dar dalis Tilžės bei Ragainės ir Pilkalio administracinių apygardų teritorijų.

Esminis šios teritorijos bruožas – silpnai išvystyta miestų infrastruktūra. Ją geriausiai atstovauja Klaipėda, kuri ne tik yra vienas iš seniausių savivaldžių miestų, bet ir turintis seniausią herbą esamoje teritorijoje.

MIESTŲ IR MIESTELIŲ HERALDIKOS ANALIZĖ

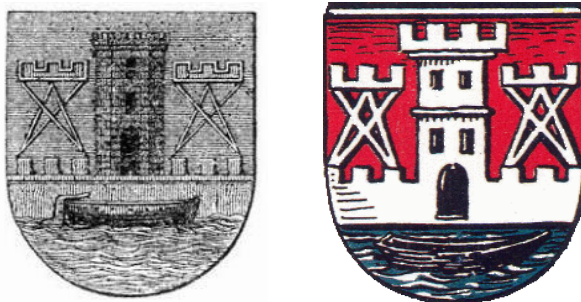
Klaipėdos herbas

Herbas patvirtintas LR 1992-07-01

Herbo aprašymas: raudoname skydo lauke – auksinis Klaipėdos pilies bokštas (Bergfrydas), šonuose – Vitės ir Smeltės bakenai (orientyrai laivams), apačioje – dantytas miesto mūras ir pagal jį esantis stilizuotas luotas, simbolizuojantis miestą esant išsidėsčiusį prie marių (anuo metu – dar prie jūros). Žvaigždės simbolizuoja navigaciją pagal žvaigždes⁴.

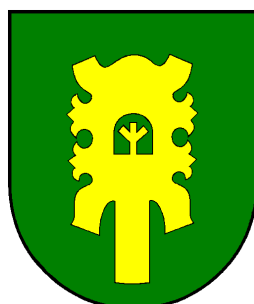
Komentaras: herbo piešinys kito nedaug, daugiausia transformacijų sulaukė tik herbo papėdėje esantis laivelis. Nors miestas įkurtas 1252 m., tikslių žinių apie herbo suteikimą nėra.

Kelios senosios Klaipėdos herbo versijos

KLAIPĖDOS RAJONO GYVENVIEČIŲ HERBAI

Dovilų herbas

Herbas patvirtintas LR 2009-03-23

⁴ Čia pateiktas herbo aprašymas yra paimtas iš vokiškų šaltinių ir savo interpretacija skiriasi nuo E. Rimšos parengto aprašo.

Herbo aprašymas: skydo žaliame lauke – auksinis krikštas. Reikšmės: žalia spalva simbolizuoja gamtą, laisvę, viltį, auksinė – žmonių dorumą, jų dvasios turtingumą.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Herbas estetiškai žiūrisi gerai, tačiau, tenka konstatuoti, kad jis yra aukščiausio lygio heraldinio neraštingumo pavyzdys. Daug metų užsiimant heraldika, dar neteko matyti, kad mobilią figūrą būtų pasirinktas kapinių antkapinis paminklas. Šio simbolio aiškinimas turėtų būti interpretuojamas taip, kad Dovilai yra grabdirbių gyvenvietė, kuri užsiima palaikų laidojimu ar kapinių priežiūra. Neteisingai interpretuojama geltona spalva, kuri reiškia tikėjimą, pastovumą, protingumą, šlovę, tobulumą, žalia spalva – meilę, draugystę, džiaugsmą, gausą, sveikatą.

Agluonėnų herbas

Herbas patvirtintas LR 2013-07-04

Herbo aprašymas: sidabriniam lauke – raudonų plytų arka, su tokios pat spalvos krikštu. Reikšmė: simbolizuoja išėjusius šio krašto gyventojus ir jų specifines laidojimo tradicijas. Vartai simbolizuoja kasdieniniame gyvenime patikimą apsaugą, o dvasiniame – perėjimą iš vienos būties į kitą, iš žemiškosios į dvasiškąją, dieviškąją amžinybę. Raudona spalva primena šio krašto statinius, o sidabras – vandenį, nes vietovė yra prie Agluonos upės.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Herbas perkrautas, kaip ir jo aiškinimas. Matosi, kad čia gerai nesuvokiama spalvų reikšmės. Čia, kaip ir Dovilų atveju, mobiliosios figūros parinkimas dvelkia aukščiausio lygio heraldiniu neraštingumu. Neteisingai interpretuojama spalvų reikšmė.

Priekulės herbas (esamas)

Herbas patvirtintas LR 2002-12-19

Herbo aprašymas: skydo žaliame lauke – auksinis raitelis (žokėjus) ant auksinio žingsniuojančio žirgo, po juo, sidabrinėje skydo papėdėje, – raudona žuvis (lašiša).

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Trūksta išsamaus herbo aprašo, kodėl pasirinktas žokėjus yra neaišku. Neteisingai interpretuojama spalvų reikšmė. Herbe naudojamos dvi spalvos ir du metalai, o tai nėra priimta heraldikoje.

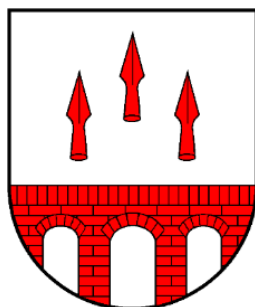
Priekulės herbas (istorinis)

Herbo aprašymas: sidabriniam lauke, tarp dviejų rudos spalvos briedžio ragų (nuolatinio atsinaujinimo simbolis), – Klaipėdos herbas (kaip administracinio centro), apačioje – juodos spalvos riterio kryžius.

Komentaras: herbas, kaip spėjama, buvo priimtas nacių valdymo laikotarpiu ir atspindėjo Priekulės administracinį pavaldumą.

Kretingalės herbas

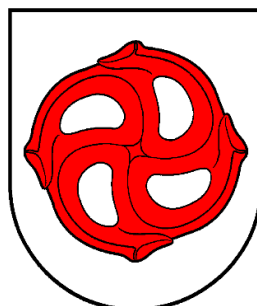

Herbas patvirtintas LR 2014-01-13

Herbo aprašymas: sidabriniam lauke – trys raudoni kylantys ietigaliai virš tokios pačios spalvos triarkio mūrinio tilto.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Trūksta išsamaus herbo aprašo.

Slengių herbas

Herbas patvirtintas LR 2012-06-12

Herbo aprašymas: skydo sidabriniam lauke – raudona tetraskeliono, sudaryta iš keturių sujungtų žalčių, šakota sagė.

Reikšmės:

- ✓ Sidabrinė spalva (metalas) – simbolizuoja netolimą jūrą.
- ✓ Žalčiai – išminties, tiesos ir aiškiaregystės simbolis, paimtas iš senosios baltų pasaulėžiūros. Lietuvių k. žodis *slengti* reiškia *šliaužti*.
- ✓ Tetraskelionas – Saulės simbolis – amžinybė, šviesa ir nenuilstamas judėjimas.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Herbas parengtas toponiminiu pagrindu. Neteisingai interpretuojama spalvų reikšmė.

Šilutės herbas (istorinis)

Herbo aprašymas: skydas nuskeltas iš kairės, viršutinis laukas yra žalias su juodu briedžio ragu vainiku (simbolizuoja nuolatinį atsinaujinimą), apatinis laukas – sidabrinis su žaliu ąžuolo lapu (tvirtybės simbolis) ir dviem sidabrinėmis gilėmis (vaisingumo ir turto simboliai).

Komentaras: Prūsijos karaliui Frydrichui Vilhelmui 1818 m. Šilutei suteikus administracinio centro teises, šis herbas galėjo būti suteiktas kartu su administraciniais įgaliojimais⁵.

Klaidingai pateikiamas kaip istorinis herbas

Herbo aprašymas: skydas nuskeltas iš kairės, viršutinis laukas – sidabrinis su trimis žaliais ąžuolo lapais, apatinis laukas – žalias su juodu briedžio ragu.

Komentaras: literatūroje, kuri yra pakankamai negausi, bandoma interpretuoti, kad šis herbas neva atsirado apie 1941 m. Taip galėjo atsitikti, jei po teritorijos prijungimo nacistinės Vokietijos valdžia revizavo Klaipėdos krašto heraldiką, nors tokių duomenų aptikti nepavyko, išskyrus Priekulės herbą.

Šilutės herbas (galiojantis)

Herbas patvirtintas LR 1995-10-05

Herbo aprašymas: skydas perskeltas į žalią ir juodą laukus. Juose – stilizuotas sidabrinis burlaivis su Pamario krašto senųjų žvejų naudota sidabrine vėtrunge. Laivo korpusas – senoviškas sidabrinis pašto trimitas, bangelės burėse vaizduoja marias.

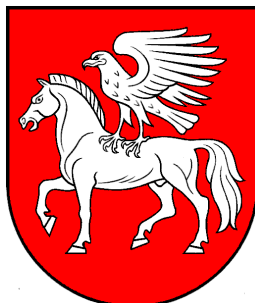
Komentaras: herbas perkrautas. Simbolika nėra išraiškinga ir lakoniškai bei vienareikšmiškai bylojanti į žiūrovą tuo, ką norima pasakyti apraše. Juoda spalva parinkta nevykusiai ir nelabai atspindi krašto esmę, nebent norėta pabrėžti durpynus. Žalia spalva neatitinka heraldinių standartų. Verta

⁵ Emil Johannes Gutzeit. Ostpreußischem Städtewappen.-Hamburg, 1996.-S. 24.

pasvarstyti, ar neverta grįžti prie seniausio žinomo herbo, kurio semantika paprasta, iškalbinga bei pozityvi. Neteisingai interpretuojama spalvų reikšmė.

ŠILUTĖS RAJONO GYVENVIEČIŲ HERBAI

Juknaičių herbas

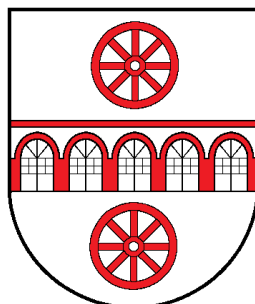

Herbas patvirtintas LR 2008-12-22

Herbo aprašymas: skydo raudoname lauke – sidabrinis žingsniuojantis žirgas, ant jo nugaros tupi sidabrinis sakalas su sparnais virš nugaros. Reikšmės: žirgas – jėga, pergalė, džiaugsmas, sakalas – ištikimybė, tikslo siekimas, raudona spalva – drąsa, narsa, sidabras – dora, skaistumas, turtingumas.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Nors pats herbas ir gražus, tačiau jo semantika niekaip nėra susijusi su Juknaičių gyvenvieta ir jos veikla. Heraldinės spalvos interpretuojamos teisingai.

Katyčių herbas

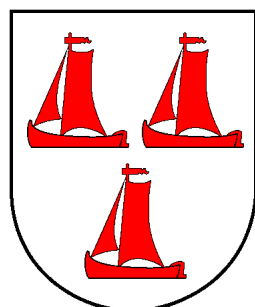

Herbas patvirtintas LR 2011-10-10

Herbo aprašymas: herbas neturi aprašymo.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Galima spėlioti, kad herbe yra užuomina į Katyčių turgaus aikštę ir ją supusias parduotuves. Tai būtų artima tikrovei ir herbas neblogai atspindėtų miestelio praeitį.

Kintų herbas

Herbas patvirtintas LR 2011-12-15

Herbo aprašymas: sidabriniam skydo lauke – trys raudoni buriniai laivai (viršuje – du, apačioje – vienas), priekinės burės – trikampės, galinės – stačiakampės.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Herbo aprašymas turėtų būti paprastesnis – vaizduojami trys kurėnai, plaukiantys į dešinę. Herbe pasigendama Kintų kurėnų vimpilo simbolikos, kuris gali būti pavaizduotas skydo galvoje. Tokiu atveju herbas atitiktų realijas.

Rusnės herbas

Herbas patvirtintas LR 2005-07-01

Herbo aprašymas: skydo galvoje – ornamentas iš baltų ir raudonų trikampių⁶. Mėlyname skydo lauke – sidabrinė valtis su trimis burėmis ir vairu gale.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Herbas sukomponuotas puikiai, reikia tik patikslinti kurėnų vimpilo simboliką ir įvardinti kurėną.

Saugų herbas

Herbas patvirtintas LR 2008-06-28

Herbo aprašymas: mėlyname skydo lauke, kaip įžambus kryžius, pavaizduoti sidabriniai vėjo malūno sparnai.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Herbas atspindi istorines kaimo realijas.

Usėnų herbas

Herbas patvirtintas LR 2012-02-07

Herbo aprašymas: auksinėje skydo galvoje – juodi ūsai, primenantys sparnus nuleistais galais, o juodame skydo lauke – trys sidabriniai vertikalūs banguoti stulpai.

⁶ Kurėnų vimpilų imitacija.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Tai neblogas toponiminės heraldikos pavyzdys, tačiau pažeistas esminis metalų derinimo principas – yra auksas ir sidabras, o šito visai neturi būti. Nėra paaiškinta trijų, taip vadinamų, „banguotų stulpų“ reikšmė. Nėra interpretuojama spalvų reikšmė.

NERINGOS SAVIVALDYBĖS HERBAS

Herbas patvirtintas LR 1997-02-18

Herbo aprašymas: skydas padalintas į šešis juodai sidabrinčius laukus, simbolizuojančius Kuršių nerijos kaimų vėtrunges. Skydo papėdė – mėlyna su sidabrine raide N, simbolizuojančia Neringos miestą.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Vykęs ir sektinas Kuršių marių pakrantės žvejų tradicijas išsaugantis herbas. Panaudojus Ernsto Vilhelmo Berbomo sukurtų kurėnų vimpelių simboliką galima pasiūlyti lietuviškosios marių pakrantės gyvenviečių universalų herbą (pvz., mėlynas fonas, skydo galva – gyvenvietės vimpelo kodas, skydo centre – sidabrinis kurėnas, plaukiantis į dešinę (Kintai).

PAGĖGIŲ HERBAS

Pagėgių herbas (istorinis)

Herbo aprašymas: mėlyname fone – sidabrinis Ordino riteris, laikantis heraldiškai dešinėje skydą, pažymėtą lotynišku kryžiumi, kuris (sidabrinis) pavaizduotas ir dešiniame herbo kampe. Abiem rankomis riteris rymo ant dviašmenio kardo.

Komentaras: klasikinis viduramžių pabaigos herbas, kurio reikšmė yra greičiausiai interpretuojama, kaip saugantis riteris, tai atitinka senojo pašto ir prekybos kelio funkcijas.

Pagėgių herbas (aktualusis)

Herbas patvirtintas LR 1994-09-08

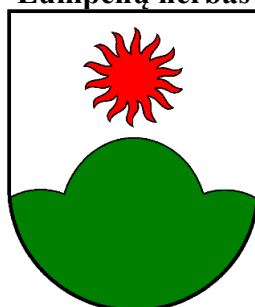
Herbo aprašymas: žaliame lauke – kylanti sidabrinė gegutė, kojose laikanti auksinį raktą galvute atgal, barzdele į priekį.

Reikšmės: žalias skydas simbolizuoja viltį ir gamtos grožį (Pagėgius supančius miškus). Gegutė perteikia liaudišką vietovardžio etimologiją, o raktas simbolizuoja pasienio miestą, pro kurį atsiveria pasaulio keliai į Lietuvą.

Komentaras: Ordino laikais turėjo istorinį herbą. Esamas herbas parengtas pagal toponiminį principą. Žalia spalva simbolizuoja gausą. Neteisingai interpretuojama spalvų reikšmė. Herbe naudojami du metalai (sidabras ir auksas), tai prieštarauja heraldikos nuostatams. Verta pagalvoti apie senojo herbo atkūrimo galimybę.

PAGĖGIŲ SAVIVALDYBĖS GYVENVIEČIŲ HERBAI

Lumpėnų herbas

Herbas patvirtintas LR 2014-05-02

Herbo aprašymas: nėra.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Nesant herbo aprašymo tiek jo turinio, tiek ir spalvų panaudojimo komentuoti nėra galimybės.

Natkiškių herbas

Herbas patvirtintas LR 2014-05-02

Herbo aprašymas: nėra.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Nesant herbo aprašymo tiek jo turinio, tiek ir spalvų panaudojimo komentuoti nėra galimybės.

Stoniškių herbas

Herbas patvirtintas LR 2006-04-24

Herbo aprašymas: sidabriniam, žaliais dobilų trilapiais damaskuotame lauke – raudonas žengiantis žirgas.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Damaskavimo siužetui panaudoti dobilo lapai yra per stambūs. Nėra spalvinės herbo interpretacijos.

Vilkyškių herbas

Herbas patvirtintas LR 2006-05-16

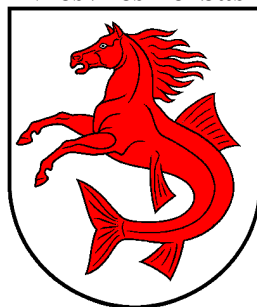
Herbo aprašymas: žaliame skyde – auksinis vežimas su skrynja, ant kurios guli trys knygos. Knygos ir skrynja prie vežimo priveržtos auksine virve, einančia nuo žiedo vežimo priekyje iki žiedo vežimo gale. Virš vežimo – trys sidabrinės aštuoniakampės žvaigždės.

Reikšmės: vežimas siejamas su saulės kelione, saulės skleidžiama šiluma. Aštuoniakampė žvaigždė simbolizuoja atgimimą, džiaugsmą, žinias. Žalia spalva – gamtos grožis, džiaugsmas, sveikata.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Neteisinga spalvų ir kai kurių simbolių interpretacija. Klaidingas spalvų (metalų) panaudojimas (naudojami du metalai – auksas ir sidabras).

JURBARKO RAJONO GYVENVIEČIŲ HERBAI

Viešvilės herbas

Herbas patvirtintas LR 2011-03-29

Herbo aprašymas: sidabriniam lauke – raudona fantastinė būtybė su žirgo priekine dalimi plevėsuojančiais karčiais ir žuvies uodega, palenkta žemyn.

Reikšmės: žirgas yra ne tik vienas populiariausių lietuvių naminių gyvulių, apdainuotas tautosakoje kaip sunkių ūkio darbų atlikėjas, jaunikaičio ir kario bendražygis, bet ir nuo seno žinomas kaip susisiekimo priemonė sausumos keliais. Žuvis rodo Viešvilės geografinę padėtį prie vandens telkinių, jų faunos turtingumą, tenykščių žmonių verslus, susijusius su vandeniu. Sidabrinis laukas simbolizuoja vandenį.

Komentaras: istorinio herbo neturėjo. Neteisinga spalvų interpretacija, pasigendama detalesnio paties simbolio aprašymo.

IŠVADOS

Didžioji dalis šiuo metu egzistuojančių herbų buvo sukurta vietinių savivaldybių ir gyventojų iniciatyva. Tenka konstatuoti, kad esami herbai neblogai atspindi krašto specifiką, tačiau jų spalvinės gamos aiškinimas, spalvų panaudojimas beveik visai neatitinka heraldikos taisyklių.

Kalbant apie esamus siužetus galima teigti, kad dauguma jų, išskyrus Agluonėnų ir Dovilų herbus, istoriniu ir teminiu principu yra sudaryti teisingai bei yra priimtini, išskyrus neturinčių aprašo Stoniškių, Natkiškių, Lumpėnų, Kretingalės herbus. Juknaičių herbas reikalauja detalizacijos apraše ir platesnio jo mobiliųjų figūrų simbolikos paaiškinimo.

Istorinius herbus turėjo Klaipėdos, Pagėgių, Šilutės ir Priekulės miestai. Iš jų yra naudojamas tik Klaipėdos istorinis herbas. Apie istorinio herbo atstatymą vertėtų pagalvoti Šilutei bei Pagėgiams. Priekulei vertėtų permąstyti apie tikslingumą ieškant istorinių šaltinių, kur būtų atspindėtas senasis miestelio herbas (pvz., seni antspaudai). Esamas istorinis XX a. vidurio herbas nėra atkurinamas dėl savo struktūros ir turinio semantikos.

Vykę ir verti būti pavyzdžiais visoms gyvenvietėms, esančioms abipus Kuršių marių, yra Kintų, Rusnės, Neringos savivaldybės herbai. Juose panaudota (išskyrus Kintų) esminė šiam subregionui Prūsijos žvejybos inspektoriaus Ernsto Vilhelmo Berbomo sukurta kurėnų vimpelų simbolika, kuri leidžia kiekvieną gyvenvietę individualiai apibūdinti spalvinio kodo pagrindu. Herbo galvai panaudojant šį kodą, o mobiliosios figūros pagrindu – kurėno simbolį, galima būtų sukurti vieningą pamaro subregiono herbų seriją.

Nuomonė dėl pateiktų pasiūlymų herbo mobiliųjų figūrų tematikai. Kategoriškai nesutinku, kaip su prieštaraujančiais esminiams heraldikos kūrimo principams, su šių mobiliųjų figūrų panaudojimu: krikšto, vėtrungės (stilizuota, pvz., Šilutės herbas), aprangos elementus simbolizuojančių – delmono ir juostos (siauroji šimtarštė). Nerekomenduočiau Liudviko Rėzos ar Tomo Mano namelio siužetų, kurie yra per daug individualūs ir atvaizdavimo prasme sudėtingi.

Lėkiai, Raganų kalnas, knygos simbolis yra priimtini, tačiau reikia atidžiai žiūrėti, kokiam kontekste jie bus panaudojami. Taip pat ir dėl kitų simbolių panaudojimo – reikia labai atidžiai žiūrėti, kiek jie atitinka istorinį ar dabarties kontekstą.

Atsižvelgus į istorinių Prūsijos herbų tematiką (žr. Priedas Nr. 1.), regiono herbui bręsta du mobiliųjų figūrų siūlymai – **Briedžio** figūra arba **Kurėno** simbolis.

PRŪSIJOS MIESTŲ HERBAI

			
Alna – Družba	Alenšteinas – Olštinas	Darkiemis – Angerapp	Ungura – Angerburg
			
Arys – Orzysz	Bartėnai – Barten	Barštynas – Bartenstein	Bischofsburg – Biskupiec
			
Bischoffstein – Bisztynek	Braunsberg – Braniewo	Christburg – Dziergoń	Gdanskas
			
Ylava – Dt. Eylau	Dumnavas – Domnau	Drengfurtas – Drengfurt	Stalupėnai – Ebenrode

			
Eitkūnai – Eydtkau	Elbingas – Elbing	Žuvininkai – Fischhausen	Fromborkas – Frauenburg
			
Freištatas – Freystadt	Bartų Romuva – Friedland	Gardėja – Garnsee	Gehlenburg – Biała Piska
			
Girdave – Gerdauen	Gilgenburg – Dąbrówno	Geldapė – Goldap	Ķawa – Goldau
			
Gumbinė – Gumbinnen	Guttstadt – Dobre Miasto	Šilutė – Heydekrug	Šventapolis – Heiligenbeil

			
Heilsbergas – Heilsberg	Hohenstein – Olsztynek	Įsrutis – Insterburg	Johannisburg – Pisz
			
Kreutzburg – Kluczbork	Labguva – Labiau	Landsberg – Górowo Iławeckie	Lukas – Lyck
			
Liebemühl	Liebstadt – Miłakowo	Marienburg – Malborkas	Marienweder – Kwidzyn
			
Mehlsack – Pieniężno	Klaipėda – Memel	Mohrungen – Morąg	Mühlhausen – Miulhausenas

			
Neidenburg – Nidzica	Neuteich – Nowy Staw	Nikolaiken – Mikołajki	Nordenburg – Ašvėnai
			
Ortelsburg – Szczytno	Osterode – Ostróda	Passenheim – Pasenheimas	Pillau – Piliava
			
Pr. Eylau – Pr. Ylava	Pr. Holland – Pasłek	Ragainė – Ragnit	Rastenburg – Kętrzyn
			
Rhein	Riesenburg – Prabutai	Saalfeld – Zalewo	Schippenbeil
			
Schirwindt – Širvinta	Schlosberg – Pilkalnis	Seeburg	Sensburg – Mrągowo

			
Soldau – Działdowo	Stuhm – Sztum	Tapiau – Tepliava	Tiegenhof – Nowy Dwór Gdański
			
Tilsit – Tilžė	Tolkemit – Tolkmicko	Treuburg – Alėcka	Wartenburg – Vartenburgas
			
Wehlau – Vėluva	Willenberg – Wielbark	Wormditt – Orneta	Zinten – Žintai
			
Zoppot – Sopot			

NAUDOTA LITERATŪRA

- Gutzeit, E. J. *Ostpreußischem Städtewappen*. Hamburg, 1996.
 Hupp, O. *Königreich Preussen: Wappen der Städte, Flecken und Dörfer Ö Ostpreussen*. Berlin, 1989.
Lietuvos heraldika I d. Sud. E. Rimša. Vilnius, 2001. ISBN 9986-861-33-0
 Woede, H. *Wimpel der Kurenkähne. Geschichte, Bedeutung, Brauchtum*. Würzburg, 1965.
 Leonhard, W. *Das Große Buch der Wappenkunst. Entwicklung, Elemente, Bildmotive, Gestaltung*. München, 1984. ISBN 3-7667-0693-4

Ilustracijoms naudoti Wikipedijos ir Gen-Wiki šaltiniai.

Studiją parengė KU doc. dr. Arūnas Baublys

ARGUMENTAI, PAPILDANTYS STUDIJA

Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos valstybės herbo“ naujos redakcijos 14 straipsnis numato užduotį heraldikai: „Formuoja darnią Lietuvos Respublikos heraldikos sistemą“. Mažosios Lietuvos herbo simbolika išikomponuoja į jau sukurtų Lietuvos etnografinių regionų herbų simbolių sistemą: Žemaitijos herbe yra pavaizduota meška, Dzūkijos – karys (skydininkai-lūšys), Aukštaitijos – raitelis ant žirgo, Suvalkijos – tauras. Briedžio simbolis išikomponuoja į kuriamą vieningą etnografinių regionų heraldinę sistemą, kurioje dominuojančios centrinės figūros yra gyvūnai.

2. Briedžio simbolis buvo priimtinas ir mažlietuviams, jis buvo savas, plačiai naudojamas jų buityje, tapo Kuršių nerijos simboliu, buvo vaizduojamas Mažosios Lietuvos patriotų leidiniuose ir ženkluose. Mažosios Lietuvos enciklopedijoje minima, kad „M. Lietuvoje briedžiai buvo plačiai žinomi. Dažname mieste buvo pastatytos briedžių skulptūros, briedžių ragai vaizduoti giminių ir miestų (Alna, Šilutė ir kt.) herbuose. Su briedžiais susiję dažni vietovardžiai (Briedbaliai, Briedlaukiai, Briedupė, Briedžiuliai, Briedžių sala)“ (*MLE*. Pirmas tomas. Vilnius, 2000, p. 207).

3. 1936 m. Klaipėdoje atspausdintame Tilžės akto plakate, kuris skelbė apie Didžiosios ir Mažosios Lietuvos susijungimą, buvo pavaizduotas Vytis ir briedis su mažu briedžiuku, simbolizuojantys Didžiąją ir Mažąją Lietuvą. 1923 m. Klaipėdos krašto dalyviams skirtame medalyje yra vaizduojamas Klaipėdos herbas ir briedis.

4. Teiginys, kad „briedis šio regiono simbolikoje transliuotų politiškai nekorektišką konotaciją, įsitvirtinusių visuomenėje“ yra nuomonė, kuri nėra pagrįsta istoriniais faktais, kaip ir teiginiai apie „sąsajas su nacistinės Vokietijos simbolika“. Iš tiesų, briedžio ragai buvo vienas iš Rytų Prūsijos heraldinių simbolių, briedis pavaizduotas ir keletose šio regiono herbų. Mažosios Lietuvos regionas briedžių populiacija garsėjo nuo neatmenamų laikų ir jie yra relikviniai šio regiono gyvūnai. Briedžių populiacija yra ir dabar sutinkama visame regione bei išliks ateityje šiame rekreacines ir gamtosaugines funkcijas atliekančiame regione.

5. Knygos, kaip pagrindinio simbolio, vaizdavimas yra gana retas miestų ar regionų heraldikoje ir turi specifinę prasmę. Oksfordo miesto herbe yra pavaizduota knyga, bet Oksfordas nuo viduramžių yra žinomas kaip universitetinis miestas. Venecijos ar Pavijos heraldikoje irgi yra knyga, bet kartu su kitais simboliais. Knyga yra vaizduojama Lietuvos mokyklų, gimnazijų herbuose, Lietuvos universitetų (VU, VDU, LEU, KU) herbuose, kitų mokslo ir studijų institucijų insignijose. Knyga, kaip Mažosios Lietuvos simbolis, neatspindėtų šio etnografinio Mažosios Lietuvos (istorinio Klaipėdos krašto) regiono proistorės ir istorinės raidos specifikos – raštingumo sklaida čia prasidėjo XVI a., o spaudos draudimo laikotarpis vyko XIX a.–XX a. pr.

Parengė KU prof. dr. Vyngantas Vareikis